

ROMÁN
VYZNAMENANÝ
BOOKEROVOU
CENOU

Shuggie Bain

DOUGLAS STUART

Přeložila Lenka Sobotová

Shuggie Bain

DOUGLAS STUART

PŘELOŽILA LENKA SOBOTOVÁ

Přeložila Lenka Sobotová

SHUGGIE BAIN

Copyright © 2020 by Douglas Stuart

Translation © Lenka Sobotová, 2022

Cover Image © Jez Coulson/insight-visual.com

Cover Design © Stuart Wilson, Picador Art Department

ISBN 978-80-7637-291-7

Mé matce, A. E. D.

1992

The South Side

Jedna

Byl to vyšeptalý den. Ráno Shuggie vypnul mozek, a tělo ať si bloumá někde dole. Vyprázdněná bytost vykonávala navykklé úkony, pod zářivkami bledá a s nepřítomným výrazem v očích; duše se vznášela nad uličkami samoobsluhy a nemyslela na nic jiného než na zítřek. Zítřka je na co se těšit.

Na směnu se připravil metodicky. Olejnaté omáčky a pomazaný přendal z kyblíčků do čistých vaniček. Z okrajů otřel ukápnuté cákance, které by za chvíli zhnědly, a iluze čerstvosti by přišla vniveč. Na plátky šunky důmyslně nastrožil umělé petrželové snítky a nezapomněl prohrábnout zelené olivy, aby slupky oslizly hlenovitým nálevem.

Bezostyšná Ann McGeeová se dneska zas hodila marod, takže na něj padl nevděčný úkol obsluhovat jak u svého pultu s lahůdkami, tak u jejího s grilem. Žádný den nezačíná dobře, když má člověk před sebou šest krát dvanáct syrových kuřat, ale dneska mu ta drůbež kazila libé snění tuplovaně.

Napíchal ledové kuřecí mrtvolky na velkokapacitní špízovou jehlici pěkně do řady jednu za druhou. S těmi krátkými křídélky křížem přes naducané hrudníčky se tam vyjímaly jako bezhlavá mimina. Kdysi by na takovou úhlednost býval pyšný. Popravdě řečeno, prostrkávat kovovou jehlici drhnuoucím růžovým masem nebylo ještě tak hrozné. Daleko horší bylo vzdorovat nutkání podrobit stejné proceduře i zákaznice. Zíraly přes horké sklo a zevrubně každé kuřata z velkochovu jsou z podstaty věci úplně stejná. Shuggie tam stál, zadními zuby si žmoulal vnitřky tváří a s nuceným

úsměvem nechal ty tetky ukájet nerozhodnost. Teprve pak nastala ta pravá fraška. „Tak, hochu, dneska si vezmu jenom jedno křídýlko, pak tři prsíčka a pět stehýnek.“

Bože, dej mi sílu! Proč si nikdo nekoupí celé kuře? Napíchl grilovaného kura na vidličku s dlouhými hroty a dával pozor, aby se ho nedotkl rukama v rukavicích; pak ho nůžkami na drůbež pitval na úhledné porce a střežil se porušit kůžičku. Stál tam v záři grilovací kukaně a připadal si jako blbec. Vlasy pod sítkou se mu potily a v ruku neměl dost síly, aby kuřeti tupými čepelemi překřupl páteř. Přihrbil se tedy, aby zádonými svaly ulevil tlaku na zápěstí, a celou dobu se u toho usmíval.

Když měl někdy opravdu pech, podklouzly mu gumové pantofle, kuře žuchlo na zem a projelo se po zrnité podlaze. To se pak musel hrozně omlouvat a vzít to celé ještě jednou od začátku; umazané kuře ovšem nikdy nepřišlo nazmar. Jakmile se ženské otočily, napíchl ho zpátky k jeho sourozencům pod žhnoucí žlutá světla. Ne že by nedbal na hygienu, ale těmhle soukromým chvilčkám triumfu vděčil za to, že neztropil opravdovou výtržnost. Většinu zákaznic, žen v domácnosti s babochlapskými, sudičskými kukuči, to beztak patřilo. Z jejich přezíravých pohledů rudl v zátylku. Když mu bylo obzvlášť pod psa, přimíchal do jikrové pomazánky všechny možné své tělní výměšky. Prodal jich těm zaprděným maloměšťačkám tuny.

U Kilfeatherů pracoval už přes rok. Neplánoval, že tam zkejsne tak dlouho, ale potřeboval si vydělávat na jídlo a podnájem, a jinde než tady v supermarketu by ho nezaměstnali. Pan Kilfeather byl stará držgrešle; zaměstnal ledaskoho, jen když mu nemusel dávat plný plat dospělého zaměstnance, a Shuggie mohl chodit na krátké směny,

kteří si všelijak rozestrkal do mezer v nepravidelné školní docházce. Vždycky snil o tom, že si polepší. Odjakživa si rád hrál s vlasy a česal, jedině přitom mu čas doopravdy utíkal. Rozhodl se, že jakmile mu bude šestnáct, zapíše se na jedno kadeřnické učiliště jižně od řeky Clyde. Nashromáždil kupu inspirace, náčrtků obkreslených z katalogu obchodního domu Littlewoods a stránek vytržených z nedělních příloh novin. S touto výzbrojí se vydal na předměstí Cardonald, že se informuje na večerní kurzy. Na zastávce před učilištěm vystoupila z autobusu spolu s ním šestice osmnáctiletých. Oháknutí do nejmodernějších hadrů sebevědomě halekali, byť tím jen maskovali nervozitu. Předběhli ho a za chvíli byli u vchodu. Díval se, jak zacházejí do dveří, načež přešel silnici a sedl na autobus zpátky. Za týden nastoupil u Kilfeatherů.

Dopolední přestávku dneska skoro celou promrhal zkoumáním promáčklých konzerv v krabici se zlevněnými potravinami. Našel tam tři téměř netknuté plechovky skotského lososa, které měly jen odřené a flekaté nálepky. Mizivý obsah nákupního košíku zaplatil zbytkem výplaty a uložil konzervy do starého školního batůžku, který pak opět zamkl do skříňky. Potom zamířil po schodech do kantýny pro personál a snažil se dělat jakoby nic, když míjel stůl vysokoškoláků, co sem chodili jen na letní brigádu, nikak se nenadřeli, o přestávkách měli kolem sebe rozložené tlusté pořadače s opakovaním a tvářili se důležitě. S pohledem upřeným kamsi do meziprostoru se posadil do kouta poblíž holek pokladních, i když ne přímo k nim.

Tyhle tři Glasgowanky popravdě nebyly žádné holky, ale ženy středního věku. Jejich kápo představovala Ena, hubeňourka s mastnými vlasy a kamennou tváří. O nějakých řasách u ní nemohla být řeč, zato pod nosem jí rašil

knírek, což Shuggiemu přišlo nefér. Ena byla drsňačka i na tenhle hrubozrnný kout Glasgow, zároveň však byla vlídná a velkorysá, jak někdy ti, co se s nimi život nemazlil, bývalí. Nejmladší z holek pokladních Nora nosila vlasy pevně stažené vzadu gumičkou. Oči měla stejně jako Ena malé a pronikavé a v třiatřiceti už byla matkou pěti dětí. Třetí ze skupinky, Jackie, se od prvních dvou lišila tím, že celkem dost připomínala ženu. Drby z ní sršely do všech stran a byla rozkladitá a prsatá, ženská jak kanape. Shuggie ji měl ze všech tří nejradši.

Uvelebil se na doslech a zachytil závěr Jackiiny ságy o jejím posledním šamstroví. Na holky pokladní byl spoleh – neuběhla chvílka, aby náruživě netlachaly. Už dvakrát ho taky vzaly s sebou na bingo do La Scaly, kde celý večer popíjely a hýkaly smíchy a on mezi nimi seděl jako puberták, kterého není radno nechávat samotného doma. Rád mezi nimi jen tak v poklidu seděl. Obklopily ho svými těly a po stranách se na něho měkce tlačily. Užíval si, jak kolem něho slepičí, i přes jeho protesty mu shrnují ofinu z očí, sliní si palec a utírají mu koutky úst. Poskytoval jim svého druhu mužský zájem a vůbec nevadilo, že je mu teprve šestnáct a čtvrt. Pod stolem se mu každá přinejmenším jednou pokusila otřít rukou o přirození. To jejich šmátrání bylo moc dlouhé a pátravé, než aby se dalo považovat za nedopatření. Výpady bezřasé Eny nabraly téměř podobu válečného tažení. Čím víc měla naváto, tím smělejší útoky podnikala. Při každém letmém otěru oprstenovanými klouby tiskla tlustý jazyk mezi zuby a propalovala mu díru do profilu. Když Shuggie konečně zrudl rozpaky, pohoršeně zamlaskala, načež Jackie pošoupla přes stůl dvě librové bankovky výherkyni Noře, která celá zářila. Tento výsledek

je samozřejmě zklamal, ovšem čím byly nametenější, tím víc chápal, že nejde v pravém slova smyslu o odmítnutí. Na tom klukovi je něco šejdrem, a tím pádem jim ho aspoň může být líto.

Shuggie seděl potmě v pokoji na podnájmu a poslouchal trhavé chrápání za zdí. Snažil se, ovšem marně, všechny ty osamělé muže bez rodin ignorovat. Ranní chlad mu zbarvil holá stehna do tartanové modři, a tak kolem sebe omotal prořídlý ručník, aby se trochu zahřál. Nervně cumlal jeho cíp a uklidňovalo ho, jak mu látka vrže mezi zuby. U hrany stolu vyskládal zbytek výplaty ze supermarketu. Srovnal mince nejdřív podle hodnoty, pak podle ohlazenosti ražby a nakonec podle lesku.

Ve vedlejší pokoji něco skříplo; jeho brunátný obyvatel se probral k životu. Hlučně se na úzké posteli podrbal a s povzdechem se pomodlil, aby měl vůli vstát. Pak spustil nohy na podlahu a znělo to, jako by na ni dopadly tašky plné masa. Na poslech to dělalo dojem, že odšourat se přes cimříčku ke dveřím ho stojí nadlidské úsilí. Zašmátral po zámku a vyšel na permanentně neosvětlenou chodbu, poslepu se sunul s rukou na zdi, načež žuchnul Shuggiemu na dveře. Chlapec zadržoval dech, když cizí prsty přejížděly po ozdobné výplni. Pohnul se, teprve když šňůra vypínače v koupelně udělala *drnk-drnk*. Staroch se rozkašlal, zprovožňoval si plíce. Shuggie se snažil vypnout sluch, když ten chlap močil a přitom plival do záchodu chrchle.

Ranní světlo mělo barvu přemlékovaného čaje. Plížilo se do pokoje jako lstivý duch, sunulo se po koberci a pak se mu centimetr po centimetru plazilo po holých nohách. Zavřel oči a zkoušel, jestli to světlo ucítí, ale vůbec nehřálo.

Čekal, dokud si nemyslel, že už ho pokrylo celého, a pak víčka zase rozloupil.

Pohled mu oplácely stery malované oči, zhrzené láskou a osamělé, jak byly odjaživa. Porcelánové baletky se štěňátky, španělské děvče s tančícími námořníky, mladý chasník s tvářemi jako růžičky vlekoucí lenivého valáška. Měl ty figurky úhledně vyrovnané na parapetu v okenním výklenku. Kdysi si o nich celé hodiny spřádal příběhy. O silákovi kováři, který se ocitl mezi kúrovými zpěváčky s andělskými tvářičkami, nebo – z jeho nejoblíbenějších – o tom, jak sedm obřích rozesmátých koťátek zastrašuje líného pasáčka.

Ty postavičky cimru aspoň trochu oživovaly. Měla strop vyšší, než kolik měřila na délku, a chlapcovo jednolůžko trčelo uprostřed jako nějaká přepážka. Na jedné straně stála nemoderní dvoumístná pohovka, taková ta dřevěná s tenkými polštáři, takže když na ní člověk seděl, špruše ho tlačily do zad. Naproti se krčila malá lednička a dvojvařič Baby Belling s minitroubou vespod. Kromě zvalchovaných lůžkovin tu nebylo nic nepatřičného: ani smítko prachu, žádné včerejší šatstvo, pokoj nejevil známky života. Shuggie uhlazoval nesourodé ložní prádlo pocházející z různých souprav a snažil se uklidnit. V duchu si říkal, jak by se máma nad tím povlečením zhrozila, barvy i vzor každý pes jiná ves, jako by snad jejímu synovi bylo fuk, co tomu řeknou lidi. Jednou si trochu našetří a pak si koupí vlastní povlečení, hebké, hřejivé a všechno v jedné barvě.

Měl kliku, že se mu podnájem na privátu u paní Bakhshové podařilo ulovit. Štěstí, že toho staříka, co tu bydlel před ním, dostal chlast až do vězení. Velké arkýřové okno hrdě čnělo do Albert Drive a pokoj kdysi určitě býval obývánkem solidního čtyřpokojevého bytu. Nakoukl i do

některých dalších místností. Kuchyňka, kterou pákistánská domácí nechala přebudovat na ložnici, měla doposud na zemi původní černobíle čtverečkované lino a ve třech dalších, méně nudlovitých pokojích se dodnes chodilo po původních prošlapaných kovralech. Ten brunátný chlápek bydlel v bývalém dětském pokojíčku se žlutou kytičkovanou tapetou, kterou u stropních říms zdobila bordura s rozvernými králíčky. Postel, pohovku i sporák měl nahňácané u jedné stěny. Shuggie tam jednou nahlédl škvírou ve dveřích a byl rád, že sám obývá pokoj s velkolepým arkýřovým oknem.

S těmi Pákistánci měl opravdu štěstí. Nikdo z ostatních bytných nechtěl pronajmout pokoj patnáctiletému klukovi předstírajícímu, že je mu šestnáct a den. Neřekli to sice přímo, ale všichni se moc vyptávali. Nedůvěřivě si prohlíželi jeho nejzachovalejší školní košili a vypucované polobotky. *To nejni, jak má bejt*, říkali očima. Z koutků úst jim vyčetl, že je podle nich ostuda, když takový mladý kluk nemá mámu ani jiné příbuzné.

Zato paní Bakhshové to bylo jedno. Mrkla na jeho školní batoh, pak na nájemné na měsíc dopředu, které jí šoupl, a dál už se zase starala jen o to, jak nakrmí vlastní drobotinu. První obálku s nájemným jí speciálně vyzdobil. Chtěl se předvést jako vzorný nájemník, který je natolik spolehlivý, že mu takové úsilí stojí za to. A tak vytrhl list ze sešitu na zeměpis a modrou propiskou na něj nakreslil rozvířené kašmírové obrazce, propletl je kolem jejího jména a pak ten paví vzoreček ještě vybarvil, takže vyvstával v kobaltové nádheře.

Domácí bydlela přes ulici v úplně stejném nájemním bytě, ale bohatě zařízeném a se sálajícím ústředním

topením. V jeho studeném protějšku ubytovávala pět mužů v pěti pokojích po osmnácti librách padesáti pencích týdně, platba z ruky do ruky. Dva z podnájemníků, za které neplatila sociálka, jí museli vždycky v pátek večer strčit pod dveře část čerstvé výplaty, ještě než půjdou zbytek prolít hrdlem. Klekli si na rohožku a pokaždé se tam chvílku zdrželi a nasávali pohodu, která se linula zevnitř: bublající hrnce s voňavým kuřecím masem, veselé švitoření dětí dohadujících se, na co se budou koukat v televizi, a smích tlustých ženských brebentících u stolu cizokrajnou řečí.

Shuggieho domácí vůbec neotravovala. Jakmile bylo nájemné zapláceno včas, do jeho pokoje ani nepáchla. Když se ovšem chlapi s placením opozdili, napochodovala do baráku s dalšími tlustorukými Pákistánkami a bušila jim na dveře. Jinak sem zašla jen vyluxovat tmavou předsíň a setřít podlahu kolem vany. Jednou za měsíc nalila pod lem záchodové mísy sajrajt na záchody a čas od času kolem ní instalovala nový ústřížek starého koberce, aby se měly chcanky do čeho vsakovat.

Přitiskl tvář ke dveřím a poslouchal, až bude ten brunátný s očistou hotov. V tichu klapla západka dveří a chlap vykročil zpátky do chodby. Shuggie vklouzl do starých školních polobotek. Jen tak přes spodky si vzal prošívanou parku, šustivou silonovou hrůzu vylepšenou kapucí ze slehlé umělé kožešiny. Zapnul si zip až ke krku a do nakládaných kapes si nacpal igelitku od Kilfeatherů a dvě prořídlé utěrky.

Mezeru pode dveřmi měl ucpanou svetrem od školní uniformy. Jakmile ho vyndal, vmetl ledový průvan dovnitř pach ostatních mužů. Jeden celou noc kouřil, jiný večerel rybu. Shuggie dveře otevřel a vyklouzl do tmy.